

Afrika, a megújuló energiaforrások nagyhatalma?

Az Afrikai Uniónak is székhelyeként szolgáló Nairobiban rendezték meg első alkalommal az Afrikai Klímacsúcsot,¹ amelyen az afrikai államok és más nemzetközi vezetők mellett civil szervezetek, akadémiai és vállalati szereplők képviseltették magukat. A vezető nemzetközi politikusok közül például Ursula von der Leyen is felszólalt, ugyanis az Európai Unió és az Afrikai Unió többek között a fenntartható gazdasági fejlődés tekintetében is együttműködik:² a 6. EU–AU-csúcson a *Joint Vision for 2030* nyilatkozat keretében a felek deklarálták, hogy a klímaváltozás mérséklése érdekében a megújuló energia és a tiszta hidrogén energiamixben való növelése jelenthet elsősorban megoldást.³ Az új technológia az infrastruktúra megteremtését vagy fejlesztését is magával vonja, amivel pedig a lakosság villamos energiához való hozzáférhetősége is kiszélesedik. Ekkor egy 150 milliárd euró keretösszegű befektetési csomag életre hívásáról is döntöttek, a megvalósítás azonban még várat magára.⁴

A méltányos hozzájárulásra már korábban is ígéretet tettek a legnagyobb szennyezők, az ún. veszteségek és károk (*loss and damages*) kompenzálására a globális éghajlatváltozást leginkább elszenvedő, fejlődő országok számára évi 100 milliárd dollár hozzájárulás keretében.⁵ Mivel a finanszírozás itt is akadozott, 2022-ben a COP 27 éghajlatváltozási konferencián ismét napirendre tűzték a kérdést, amit az EU egy újabb, a legsebezhetőbb országokban az éghajlati katasztrófák áldozatainak megsegítésére szolgáló pénzügyi alap bejelentésével tetézett.⁶

A megnevezett finanszírozási keretek mellett még számos, egy-egy szektort érintő pénzügyi segítséget (például Zöld Éghajlati Alap vagy a Santiago Network) harangozott be a nemzetközi közösség,⁷ ennek ellenére a globális

¹ African Union 2023.

² TÓTH 2022a.

³ 6th European Union – African Union Summit [é. n.].

⁴ European Commission [é. n.].

⁵ LIAO et al. 2022.

⁶ TÓTH 2022b.

⁷ United Nation Climate Change [é. n. a]; United Nation Climate Change [é. n. b].

energetikai beruházásoknak csupán 3%-a, az éghajlatváltozás kezeléséhez szükséges finanszírozásnak pedig 12%-a összpontosul a kontinensen,⁸ miközben az elvárás folyamatos a fosszilis tüzelőanyagokkal való szakítás terén. A leválás szinte zökkenőmentes is lehetne, hiszen „alapanyagban” (megújuló energiaforrás, ásványi anyagok) gazdag a kontinens.⁹ Szintén fontos megjegyezni, hogy míg Afrika a globális károsanyag-kibocsátás kevesebb mint 10%-áért felel, a negatív következmények (szélsőséges időjárás, járványok, természeti károk) nagymértékben érintik.¹⁰

A kontinens természeti, társadalmi és gazdasági állapota folyamatosan és fokozatosan romlik, a változtatáshoz, a fejlődéshez immáron ténylegesen cselekedni kell. Ennek előmozdítása érdekében rendezték meg az afrikai klímacsúcsot, amelynek alcíme is ezt a törekvést tükrözi: „Cél a zöld növekedés elérése, valamint az éghajlati és pénzügyi megoldások ösztönzése Afrika és a világ számára.”¹¹

Amellett, hogy a háromnapos találkozó az afrikai kontinens mitigációs és adaptációs képességeinek fejlesztéséről szólt, egyértelműen a fiskális jellegű diskurzust helyezte középpontba. A legfőbb hangsúly az afrikai országok eladósodottságán volt, ugyanis hitelezés esetében ezek az államok egy átlagos kamat akár ötszörösét is visszafizetik. A csúcstalálkozó végén elfogadott nairobi nyilatkozatban az afrikai vezetők az adósságpolitika reformja mellett foglaltak állást annak érdekében, hogy megteremtsék azt a költségvetési mozgásteret (például adósságütemezés és -könnyítés), amelyre minden fejlődő országnak szüksége van a fejlődés és az éghajlatváltozás elleni fellépés finanszírozásához. A deklarációban felszólították a világ vezetőit, hogy álljanak a (globális) szén-dioxid-adóztatási rendszerre vonatkozó javaslat mögé, beleértve – többek között – a fosszilis tüzelőanyagok kereskedelmére, a tengeri és a légi közlekedésre kivetett szén-dioxid-adót is. Az afrikai vezetők továbbá a multilaterális pénzügyi rendszer és a globális pénzügyi struktúra reformjára irányuló, folyamatban lévő kezdeményezések felgyorsítására szólítottak fel, beleértve a bridgetowni kezdeményezést, az Accra–Marrákes-menetrendet, az ENSZ főtítkárának a fenntartható fejlődési célokra vonatkozó ösztönző javaslatát és az új globális finanszírozási paktumról szóló párizsi csúcstalálkozót.

⁸ SCHATZSCHNEIDER 2023.

⁹ Infostart 2023.

¹⁰ World Meteorological Organization 2022.

¹¹ UNECA 2023.

Afrika, a megújuló energiaforrások nagyhatalma?

A nairobi nyilatkozat a 2023-as, az Egyesült Arab Emírségekben rendezett COP 28 konferenciára előkészített afrikai álláspont alapját képezi. A klímakonferencia házigazdája az afrikai klímacsúcson is képviseltette magát az innovációs és technológiai minisztere, Szultan Ahmed al-Dzsaber személyében, aki szintén „beszállt” a kontinens klímarezisztensebbé és versenyképesebbé formálásába, egy 4,5 milliárd dollárt meghaladó, megújuló energiába történő befektetésre tett ígérettel.¹² Ezzel a hozzájárulással valóban ki lehetne használni a kontinensben rejlő lehetőségeket (a világ megújuló energiaforrásának 60%-a itt lelhető fel, valamint a világ ásványkincseinek közel egyharmadával rendelkezik a napenergia,¹³ az elektromos járművek és az akkumulátortárolók számára), megvalósítva a klímacsúcson António Guterres által elhangzottakat, miszerint „Afrika a megújuló energiaforrások nagyhatalma lehet”, mindössze külső segítségre van szüksége hozzá. Az erőforrások kiaknázásából pedig Európa is profitálhat, ha idejében reagál, és nem hagyja meg más nagyhatalmaknak (például Kínának, Indiának) ezt a lehetőséget.

2023. szeptember 15.

Felhasznált irodalom

- 6th European Union – African Union Summit [é. n.]: *A Joint Vision for 2030*. Online: www.consilium.europa.eu/media/54412/final_declaration-en.pdf
- African Union (2023): *Africa Climate Summit (ACS) Nairobi, Kenya*. 2023. szeptember 4. Online: <https://au.int/en/newsevents/ACS>
- Billions Pledged for Green Energy as Africa Climate Talks Enter Second Day (2023). *Aljazeera*, 2023. szeptember 5. Online: www.aljazeera.com/news/2023/9/5/billions-pledged-for-green-energy-as-africa-climate-talks-enter-second-day#:~:text=The%20United%20Arab%20Emirates%20has,potential%20as%20a%20green%20powerhouse
- European Commission [é. n.]: *Global Gateway overview*. Online: https://international-partnerships.ec.europa.eu/policies/global-gateway/global-gateway-overview_en
- Infostart (2023): Globális szén-dioxid-adót javasolnak. *Infostart.hu*, 2023. szeptember 6. Online: <https://infostart.hu/kulfold/2023/09/06/globalis-szen-dioxid-adot-javasolnak>
- LIAO, Cynthia et al. (2023): What is Loss and Damage? *Chatham House*, 2022. december 6. Online: www.chathamhouse.org/2022/08/what-loss-and-damage
- SCHATZSCHNEIDER, Isabel (2023): West's Hypocrisy on Climate Action Laid Bare by Africa's First Climate Summit. *Euractiv.com*, 2023. szeptember 12. Online: www.euractiv.com/section/climate-environment/opinion/wests-hypocrisy-on-climate-action-laid-bare-by-african-first-climate-summit/

¹² *Billions Pledged for Green Energy as Africa Climate Talks Enter Second Day* 2023.

¹³ United Nations 2023.

- TÓTH Bettina (2022a): Két unió, közös vízió – Miként működik együtt Európa és Afrika a fenntarthatóság érdekében? *Eustrat.uni-nke.hu*, 2023. február 22. Online: <https://eustrat.uni-nke.hu/hirek/2022/02/22/ket-unio-kozos-vizio-mikent-mukodik-egyutt-europa-es-afrika-a-fenntarthatosag-erdekeben>
- TÓTH Bettina (2022b): COP 27 és az EU-27: a célok továbbra sincsenek összhangban a tényekkel. *Eustrat.uni-nke.hu*, 2023. november 22. Online: <https://eustrat.uni-nke.hu/hirek/2022/11/21/cop-27-es-az-eu-27-a-celok-tovabbra-sincsenek-osszhangban-a-tenyekkel>
- UNECA (2023): *Africa Climate Summit: Nairobi Declaration Makes Strong Push for Accelerated Climate Action and Financing Mechanisms*. 2023. szeptember 8. Online: www.un.org/africarenewal/magazine/september-2023/africa-climate-summit-nairobi-declaration-makes-strong-push-accelerated
- United Nation Climate Change [é. n. a]: *Green Climate Fund*. Online: https://unfccc.int/process/bodies/funds-and-financial-entities/green-climate-fund?gclid=Cj0KCQiA99ybBhD9ARIsALvZavWCWJHxjDdAzbZOYtDvYFs4qdVMVQq2J_HAbN9zRNo8upypoZHwhvkaAgI-FEALw_wcB
- United Nation Climate Change [é. n. b]: *Santiago Network*. Online: https://unfccc.int/santiago-network?gclid=Cj0KCQiA99ybBhD9ARIsALvZavUxoUPG72WvSvMctYIRMDelYkWirE-D8epwf7RSmUKALOnnFd_RedUAaAtIPEALw_wcB
- United Nations (2023): *Guterres Leads Call to Make Africa 'Renewable Energy Superpower'*. 2023. szeptember 5. Online: <https://news.un.org/en/story/2023/09/1140362>
- World Meteorological Organization (2022): *State of the Climate in Africa 2022*. Online: <https://wmo.int/publication-series/state-of-climate-africa-2022>